

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

โครงการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.)

สนองพระราชดำริ

รายงานผลการดำเนินงาน

ประจำปีงบประมาณ 2565

โดย

คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2565

กิตติกรรมประกาศ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ขอขอบคุณโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ที่สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน โครงการต่างๆเพื่อสนองพระราชดำริฯ ในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชและทรัพยากรท้องถิ่นด้านต่างๆ เพื่อให้เกิด การสร้างจิตสำนึกรัก อนุรักษ์ และหวงแหนทรัพยากรของท้องถิ่นและของชาติไว้ให้คงอยู่เพื่อการใช้ประโยชน์ อย่างยั่งยืน

ผู้ดำเนินการโครงการขอขอบคุณโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ และ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ที่สนับสนุนและจัดสรรงบประมาณสำหรับจัดโครงการ จัดตั้งศูนย์ข้อมูลอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ขอขอบคุณคณะทำงาน ผู้ดำเนินโครงการ ต่างๆ ที่มีส่วนร่วมในการจัดเก็บและมอบข้อมูลผลการดำเนินงานเพื่อเก็บรวบรวมไว้ในศูนย์ข้อมูลฯ และ ขอขอบคุณบุคลากร เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนให้สามารถจัดตั้งศูนย์ข้อมูลอนุรักษ์พันธุกรรม พืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ได้สำเร็จ ซึ่งศูนย์ข้อมูลถือเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญสำหรับเป็นแหล่งเก็บรวบรวม ข้อมูลผลการดำเนินงานของโครงการต่างๆภายใต้โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ไว้อย่างเป็นระบบ ไม่สูญหาย และสามารถเข้าศึกษาเรียนรู้ สืบค้นและนำไปสู่การใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่าง ถูกต้องและเหมาะสมต่อไป

คณะกรรมการดำเนินงาน

กันยายน 2565

คำนำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ได้เข้าร่วมสนองพระราชดำริ โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) โดยดำเนินการตามกรอบแผนแม่บทของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ เป็นหลัก เพื่อส่งเสริมการปลูกจิตสำนึกและสร้างความตระหนักในเชิงการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โครงการต่างๆภายใต้โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อสนองพระราชดำริฯ ซึ่งผลการดำเนินกิจกรรมของโครงการต่างๆเหล่านี้จำเป็นต้องถูกเก็บรวบรวมไว้ในศูนย์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ ดังนั้นการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) จึงมีความสำคัญทั้งนี้เพื่อเป็นแหล่งเก็บรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินกิจกรรมต่างๆภายใต้โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ อย่างเป็นระบบเพื่อให้สามารถศึกษาเรียนรู้สืบค้น และนำไปสู่การใช้ประโยชน์อย่างถูกต้องและเหมาะสมต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุภาพร ชื่นชูจิตร์

กันยายน 2565

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
คำนำ	ข
สารบัญ	ค
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์	1
1.3 ลักษณะโครงการ	2
1.4 วิธีดำเนินการ	3
1.5 ผู้รับผิดชอบ	4
1.6 ระยะเวลาและสถานที่ในการดำเนินโครงการ	4
1.7 งบประมาณในการดำเนินโครงการ	4
1.8 การติดตามและประเมินผล	5
1.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	6
1.10 เป้าหมายผลผลิต	6
	8
บทที่ 2 วิธีดำเนินโครงการ	
2.1 พื้นที่สำหรับจัดตั้งเป็นศูนย์ข้อมูลฯ	9
2.2 วิธีการดำเนินโครงการ	9
บทที่ 3 ผลการดำเนินโครงการ	9
3.1 การจัดตั้งศูนย์ข้อมูล	9
3.2 การจัดเก็บข้อมูลพรรณไม้	11
3.3 การรวบรวมพรรณไม้ในรูปแบบไฟล์เพื่อการจัดการเป็นฐานข้อมูล	19
บทที่ 4 สรุปผลและองค์ความรู้ที่ได้จากการดำเนินโครงการ	
	44
4.1 สรุปผลการดำเนินโครงการ	44
4.2 การถอดองค์ความรู้ที่ได้รับ	45
บทที่ 5 การติดตามผลการดำเนินงาน	46

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติของประเทศไทยทั้งสัตว์ป่าและพรรณพืชมีจำนวนลดน้อยลงทุกวัน มีภาวะเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์หรือบางชนิดก็ได้สูญหายไปแล้วจากธรรมชาติของไทย ซึ่งสาเหตุสำคัญมาจากการกระทำของมนุษย์ ที่มุ่งทำลายและแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่เป็นธรรม ขาดความตระหนักถึงประโยชน์ของส่วนรวม ด้วยเหตุผลดังกล่าวพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ได้ทรงเล็งเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ดังนั้นในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ พระองค์ได้ทรงเริ่มงานอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชและความหลากหลายทางชีวภาพเป็นต้นมา โดยมีพระราชดำริให้ดำเนินการรวบรวมรักษาพรรณพืชต่างๆ ที่หายากและกำลังจะสูญพันธุ์ จากนั้นสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงสานพระราชปณิธานต่อ โดยการจัดตั้งโครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) มีหน่วยงานต่างๆ ร่วมสนองพระราชดำริเป็นจำนวนมาก โดยพื้นที่และกิจกรรมของโครงการได้ขยายและกระจายออกไปสู่ภูมิภาคต่างๆ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นเป็นอีกหน่วยงานที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริ โครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ โดยดำเนินการตามกรอบแผนแม่บทของโครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ เป็นหลัก เพื่อส่งเสริมการปลูกจิตสำนึกและสร้างความตระหนักในเชิงการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โครงการภายใต้โครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ได้แก่ โครงการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน โครงการสำรวจความหลากหลายของพรรณไม้ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ และในเขตจังหวัดบุรีรัมย์ พรรณไม้ในสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ในมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์และในเขตพื้นที่ป่า ศูนย์บริการการศึกษาหนองขาว อ. คูเมือง จ. บุรีรัมย์ โครงการพัฒนาเว็บไซต์ และจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรชีวภาพของพรรณไม้ เป็นต้น ซึ่งผลการดำเนินกิจกรรมของโครงการต่างๆ เหล่านี้จำเป็นต้องถูกเก็บรวบรวมไว้ในศูนย์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ ดังนั้นคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จึงได้ดำเนินกิจกรรมจัดตั้งศูนย์ข้อมูลอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) เพื่อเป็นแหล่งเก็บรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายใต้โครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ อย่างเป็นระบบเพื่อให้สามารถศึกษาเรียนรู้ สืบค้น และนำไปสู่การใช้ประโยชน์

อย่างถูกต้องและเหมาะสม รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลทรัพยากรของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. นำไปสู่การวางแผนพัฒนาพันธุ์พืชและทรัพยากรต่างๆ

1.2 วัตถุประสงค์

- 1.2.1 เพื่อสนองพระราชดำริโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.)
- 1.2.2 เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินกิจกรรมต่างๆภายใต้โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์อย่างเป็นระบบ
- 1.2.3 เพื่อเป็นศูนย์ข้อมูลพรรณพืชด้านปริมาณ การปลูก การอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์
- 1.2.4 เพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ทรัพยากรชีวภาพและกายภาพ ให้แก่นักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไป

1.3 ลักษณะโครงการ

1.3.1 สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาหน่วยงานและตัวชี้วัด

2 ยุทธศาสตร์
☒ ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาและยกระดับคุณภาพบัณฑิตให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล มาตรการที่ 6 พัฒนาแหล่งเรียนรู้ นวัตกรรมการเรียนการสอน และเทคโนโลยีการศึกษาและสื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ
☒ ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนางานวิจัยบนฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์และบริการทางวิชาการ เพื่อเป็นแหล่งภูมิปัญญาของท้องถิ่นและชุมชน มาตรการที่ 2 พัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้สามารถให้บริการทางวิชาการให้มีประสิทธิภาพ มาตรการที่ 6 ส่งเสริมและสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

1.3.2 สอดคล้องกับการประกันคุณภาพภายใน

องค์ประกอบ
☒ องค์ประกอบที่ 3 นักศึกษา ตัวบ่งชี้ที่ 3.2 การส่งเสริมและพัฒนานักศึกษาในประเด็นการพัฒนาศักยภาพนักศึกษา และ

การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

☒ องค์ประกอบที่ 5 หลักสูตร การเรียนการสอน และการประเมินผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 5.2 การวางระบบผู้สอนและการจัดกระบวนการเรียนการสอน ในประเด็นการบูรณาการในพันธกิจต่างๆ กับการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี

1.3.3 สอดคล้องกับการประกันคุณภาพภายนอก

มาตรฐานด้าน
☒ มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิต ☒ มาตรฐานด้านการสร้างและพัฒนาสังคมฐานความรู้และสังคมแห่งการเรียนรู้ ☒ ด้านการทํานุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ☒ ด้านงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ ☒ ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม

1.3.4 บูรณาการโครงการกับ

☒ การจัดการเรียนการสอนระบุ

☒ การปรับปรุงรายวิชา หลักสูตร.....ชีววิทยา.....

[] การเปิดรายวิชาใหม่-.....หลักสูตร.....-.....

[] การต่อยอดสู่หนังสือตำรา-.....หลักสูตร.....-.....

[] อื่นๆ

[] การวิจัย ระบุโครงการวิจัย

☒ การปฏิบัติงาน (กรณีที่ไม่ได้รับผิดชอบสอน/วิจัย)งานบริหารและการบริการวิชาการ โดยบริหารจัดการข้อมูลหรือผลการดำเนินงานของกิจกรรมต่างๆภายใต้โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่และให้บริการวิชาการสำหรับนักศึกษา นักเรียนและบุคคลทั่วไปที่สนใจ

[] อื่นๆ ระบุ

1.3.5 อื่นๆ

1.3.5.1 นโยบายจาก โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) และสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

1.3.5.2 ความร่วมมือกับ.....(กรณีเป็นความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก มหาวิทยาลัย)

1.3.5.3 อื่นๆ

1.4 วิธีดำเนินการ

1.4.1 พัฒนาห้องศูนย์ข้อมูลและจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับทรัพยากร เช่น การจัดการฐานข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น ด้านการสำรวจเก็บรวบรวม การอนุรักษ์ การประเมินคุณค่าพันธุกรรมทรัพยากร และการใช้ประโยชน์

1.4.2 เก็บรวบรวม รักษา และจัดแสดงตัวอย่างพันธุกรรมพืชในรูปแบบต่างๆ และจัดแสดงองค์ความรู้ทางด้านพฤกษศาสตร์ ข้อมูลพรรณไม้ วิธีการเก็บตัวอย่างพรรณพืช การถ่ายภาพและวาดภาพทางพฤกษศาสตร์

1.4.3 จัดแสดงข้อมูลพรรณไม้ของสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ และพรรณไม้ที่พบในศูนย์บริการการศึกษาหนองขวาง อ. คูเมือง จ. บุรีรัมย์ เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับนักเรียน นักศึกษาและบุคคลทั่วไป

1.4.4 รวบรวมข้อมูลการดำเนินงานโครงการต่างๆ ภายใต้การดำเนินงานโครงการ อพ.สธ. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ อย่างเป็นระบบเพื่อการสืบค้นและศึกษาหาความรู้ สำหรับนักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป

1.5 ผู้รับผิดชอบ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุภาพร ชื่นชูจิตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

1.6 ระยะเวลาและสถานที่ในการดำเนินการ

วันเริ่มต้นโครงการ 1 ตุลาคม 2564 วันสิ้นสุดโครงการ 31 พฤษภาคม 2565 (รวบรวมพันธุ์ไม้ ทั้งไม้น้ำและพันธุ์ดั้งเดิมของท้องถิ่น จัดระบบพรรณไม้ พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศสำหรับการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับฐานทรัพยากรชีวภาพ ภาพถ่าย และภูมิปัญญาท้องถิ่น ภายในศูนย์ข้อมูล อพ.สธ.)

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินโครงการ วันเริ่มต้นโครงการ 1 ตุลาคม 2564 วันสิ้นสุดโครงการ 31 พฤษภาคม 2565

กิจกรรม	ปีงบประมาณ 2565
---------	-----------------

	ไตรมาสที่ 1			ไตรมาสที่ 2			ไตรมาสที่ 3			ไตรมาสที่ 4		
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
สำรวจความต้องการของผู้รับบริการ	↔											
วางแผนโครงการ (P)												
จัดทำร่างและรายละเอียดโครงการฯ		↔	→									
นำเสนอผู้บริหารเพื่อขอความเห็นชอบในหลักการเบื้องต้น		↔	→									
ขออนุมัติโครงการ			↔									
ดำเนินโครงการ (D)												
ดำเนินโครงการและกิจกรรมตามแผน				←	→	→	→	→				
ติดตามการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ (C)												
รายงานการประเมินผลโครงการ								←	→			
นำผลสรุปมาปรับปรุงเพื่อวางแผนครั้งต่อไป (A)									↔			

สถานที่ดำเนินการ

ห้องศูนย์ข้อมูลอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ บริเวณชั้น 1 อาคารศูนย์วิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ (อาคาร 12) คณะวิทยาศาสตร์

1.7 การติดตามและประเมินผล

การประเมินความสำเร็จในการดำเนินงานของโครงการ ตามตัวชี้วัด มีรายละเอียดดังนี้

1.7.1 มีศูนย์ข้อมูลอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงานโครงการต่างๆภายใต้โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) จำนวน 1 ศูนย์

1.7.2 มีแหล่งหรือระบบข้อมูลสารสนเทศสำหรับการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรชีวภาพและกายภาพ รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลทรัพยากรของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. ต่างๆ

1.7.3 มีจำนวนพรรณไม้ที่เก็บรักษาด้วยวิธีต่างๆ ไม่น้อยกว่า 200 ชนิด

1.8 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.8.1 เป็นการสนองพระราชดำริโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

1.9.2 มีแหล่งหรือระบบข้อมูลสารสนเทศสำหรับการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรชีวภาพและ

กายภาพ รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลทรัพยากรของหน่วยงานที่ร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สธ. ต่างๆ

1.8.3 นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป สามารถเรียนรู้หรือสืบค้นข้อมูลทางด้านพรรณพืช รวมถึงข้อมูลการใช้ประโยชน์ของพรรณไม้ต่างๆ ได้อย่างสะดวกและเป็นระบบ

1.8.4 เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช และทรัพยากรชีวภาพอื่นๆ ทรัพยากรกายภาพ และทรัพยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.9 เป้าหมายผลผลิต

การประเมินความสำเร็จในการดำเนินงานของโครงการฯ ตามตัวชี้วัดตามเกณฑ์ประกันคุณภาพ การศึกษา สามารถแสดงรายละเอียดตามมิติต่างๆ ดังนี้

ตารางที่ 2 การประเมินความสำเร็จในการดำเนินงานของโครงการฯ ตามตัวชี้วัด

เกณฑ์การประเมิน ความสำเร็จ	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย
เชิงปริมาณ	- ศูนย์ข้อมูลทรัพยากรฯ - จำนวนพรรณไม้ที่เก็บรวบรวม ทั้งแบบแห้งและแบบดอง - ผลสรุปการดำเนินงานของโครงการต่างๆ ภายใต้โครงการ อพ.สธ.- มรภ.บร. - สื่อ (คลิป) ประชาสัมพันธ์ศูนย์ข้อมูลฯ	1 ศูนย์ มากกว่า 200 ตัวอย่าง อย่างน้อย 10 โครงการ 1 ชิ้นงาน
เชิงคุณภาพ	- ประโยชน์และคุณค่าต่อสถาบัน และชุมชนหรือสังคม อื่น/องค์กรอื่น ภายนอกมหาวิทยาลัย - ผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจและ เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ มีความรัก ความหวงแหนเห็นคุณค่าของพรรณไม้	- ร้อยละ 90

เชิงเวลา	ดำเนินงานแล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด	ดำเนินการระหว่างเดือน ต.ค. 64 –พ.ค. 65
เชิงต้นทุน	- ความคุ้มค่าของงบประมาณต่อผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดศูนย์ข้อมูลทรัพยากร และข้อมูลพรรณไม้ที่เก็บรวบรวมได้ ในรูปแบบต่างๆอย่างเป็นระบบ	-

บทที่ 2

วิธีดำเนินโครงการ

การดำเนินงานการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลด้านความหลากหลายของทรัพยากรทั้งทรัพยากรชีวภาพ กายภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น การดำเนินการจะเป็นการรวบรวมข้อมูลด้านความหลากหลายของพรรณไม้ต่างๆเพื่อเป็นการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช และผลการดำเนินงานของโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินงานภายใต้โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ รวมทั้งข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่นและการใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างเหมาะสม มีการดำเนินงานดังต่อไปนี้

2.1 พื้นที่สำหรับจัดตั้งเป็นศูนย์ข้อมูลฯ

ศูนย์ข้อมูลอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ตั้งอยู่บริเวณชั้น 1 อาคารศูนย์วิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ (อาคาร 12) คณะวิทยาศาสตร์ โดยการปรับปรุงห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ 1 ซึ่งไม่มีการใช้งานแล้วมาปรับปรุงเป็นห้องศูนย์ข้อมูลอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) และดำเนินการรวบรวมพรรณไม้ทั้งแบบอัดแห้งและแบบเป็นชิ้นส่วน

2.2 วิธีการดำเนินงาน

2.2.1 พัฒนาปรับปรุงห้องศูนย์ข้อมูลฯ และข้อมูลพรรณพืช รวมทั้งข้อมูลด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

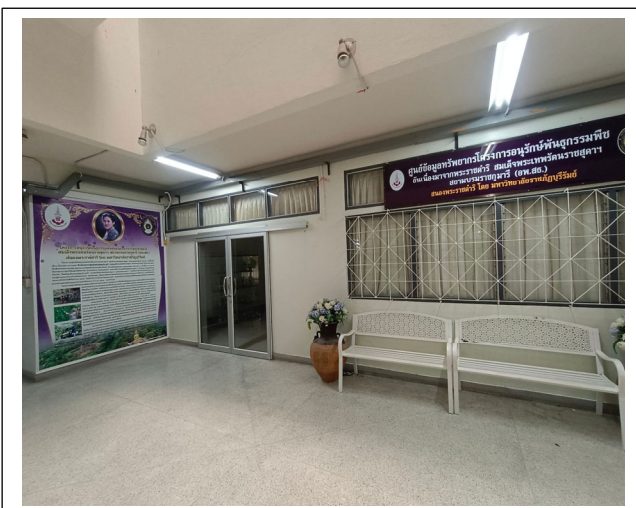
บทที่ 3

ผลการดำเนินงานโครงการ

การดำเนินการการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงานของโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินงานภายใต้โครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) โดยการปรับปรุงพื้นที่ภายในอาคารศูนย์วิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ คณะวิทยาศาสตร์ เพื่อเป็นศูนย์ข้อมูลฯ ให้มีความเหมาะสมและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยมีผลการดำเนินงานดังนี้

3.1 การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลทรัพยากรฯ

การดำเนินการเพื่อปรับปรุงและจัดตั้งห้องศูนย์ข้อมูลทรัพยากรโครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) ผลการดำเนินงานคือ ได้ศูนย์ข้อมูลทรัพยากรโครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) ที่สมบูรณ์และเหมาะสมเพื่อเก็บรวบรวมผลการดำเนินงานของโครงการต่างๆ ภายใต้โครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ข้อมูลความหลากหลายของพรรณไม้ในรูปแบบต่างๆ

3.2 การจัดเก็บข้อมูลพรรณไม้

การจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลพรรณไม้ในศูนย์ข้อมูลทรัพยากรโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) มีการจัดเก็บทั้งในรูปแบบการอัดแห้งและแบบดอง รวมได้มากกว่า 150 ชนิด นอกจากนั้นยังมีการรวบรวมข้อมูลพรรณไม้ในสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ในรูปแบบสื่อวีดิทัศน์ รวมทั้งพัฒนาเว็บไซต์และระบบฐานข้อมูลพรรณไม้ให้สามารถใช้งานได้สะดวกและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น โดยมีผลการดำเนินงานในด้านการจัดเก็บข้อมูลดังนี้

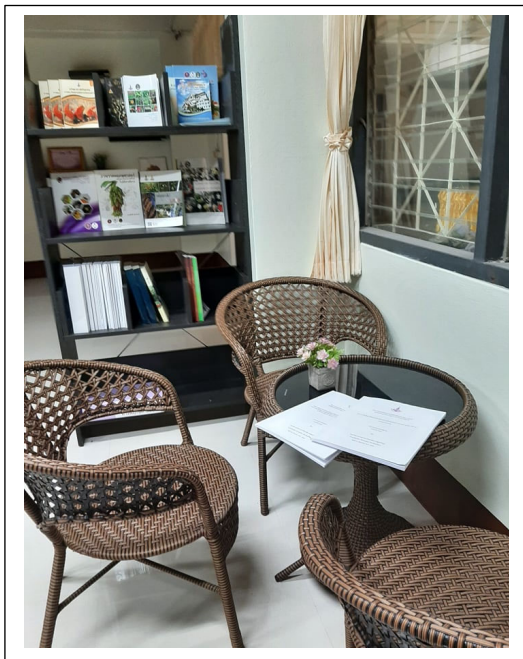
3.2.1 การจัดเก็บพรรณไม้ทั้งในรูปแบบการอัดแห้งและแบบดองเข้าในชั้นและตู้เก็บตัวอย่าง

แหล่งเรียนรู้และสืบค้นข้อมูล

พรรณไม้แห้งในกล่องพลาสติก

พรรณไม้อัดแห้ง

นิทรรศการเสมือนจริงพรรณไม้ในสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ตัวอย่างพรรณพืชแบบดอง

3.3 การรวบรวมข้อมูลพรรณไม้ในรูปแบบไฟล์ข้อมูลเพื่อการจัดทำเป็นฐานข้อมูล

ตัวอย่างพรรณไม้ที่เก็บไว้ภายในห้องศูนย์ข้อมูลจะถูกรวบรวมไว้ในรูปแบบไฟล์ข้อมูลเพื่อการจัดการให้เป็นฐานข้อมูลที่สมบูรณ์ และนำไปในลำดับต่อไป โดยมีข้อมูลดังนี้

3.3.1 การจัดจำแนกพรรณไม้ตามวงศ์พืช ตัวอย่างเป็นชิ้นส่วนเก็บในกล่อง (เรียงตามตัวอักษร)

ลำดับที่	ชื่อวงศ์	ชนิดพรรณไม้	หมายเหตุ
1	APOCYNACEAE	<i>Adenium obsum</i> (Fosk.) Roem. & Schult.	
		<i>Cerbera odollam</i> L.	
2	ARECACEAE	<i>Borassus fladellifer</i> L.	
3	BIGNONIACEAE	<i>Millingtonia hortensis</i> L.f.	
		<i>Spathodea campanulata</i> P.Deauv.	
4	CAESALPINIACEAE	<i>Peltophorum ptreocarpum</i> (DC.) Back. Ex Heyne	
5	COMBRETACEAE	<i>Combretum quadrangulare</i> Kurz.	
6	CUCURUITACEAE	<i>Momordica cochinchinensis</i> (Lour.) Spreng.	
7	DIPTEROCARPACEAE	<i>Dipterocarpus alatus</i>	
		<i>Dipterocarpus alatus</i> Roxb.	
		<i>Dipterocarpus intricatus</i>	
		<i>Dipterocarpus intricatus</i> Dyer	
		<i>Shorea roxburghii</i> G.Don.	
8	EUPHORBIACEAE	<i>Plukenetia bolubilis</i> L.	
9	FABACEAE	<i>Bauhinia strychnifolia</i> Craib.	
		<i>Pterocarpus indicus</i> Willd.	
10	FABACEAE	<i>Acacia mangium</i> Willd	

	(LEGUMINOSAE - CAESALPINIOIDEAE)	<i>Afzelia xylocarpa</i> (Kurz) Caib	
		<i>Albizia lebbeck</i> (Linn.) Benth	
		<i>Bauhinia purpurea</i> L.	
		<i>Sindora siamensis</i> Teijsm. & Miq.	
		<i>Tamarindus indica</i> L.	
11	LEGUMINOSAE	<i>Abrus precatorius</i> L.	
		<i>Samanea saman</i> L.	
12	LEGUMINOSAE - MIMOSACEAE	<i>Adenanthera pavonina</i> L.	
13	LEGUMINOSAE - PAPILIONOIDEAE	<i>Psophocarpus tetragonolobus</i> (L.) DC.	
		<i>Pterocarpus indicus</i> Willd.	
14	LYTHRACEAE	<i>Lagerstroemia floribunda</i> Jack	
15	MALVACEAE	<i>Abutilon inditum</i>	
16	MIMOSACEAE	<i>Adenanthera pavonina</i> L.	
		<i>Albizia procera</i> (Roxb.) Benth	
		<i>Samanea saman</i> (Jacq.) Merr.	
17	MORACEAE	<i>Broussonetia papyrifera</i> Vent	
18	OLEACEAE	- <i>Schrebera swietenoides</i> Roxb.	
19	PINACEAE	<i>Pinus merkusii</i> L.	
20	RUBIACEAE	<i>Anthocephalus chinensis</i>	

3.3.2 การจัดจำแนกพรรณไม้ตามวงศ์พืช ประเภทอัดแห้ง

ลำดับที่	ชื่อวงศ์	ชนิดพรรณไม้	หมายเหตุ
1	ACANTHACEAE	<i>Andrographis paniculata</i> (Burm.f.) Wall ex Nes L.	
		<i>Ruellia tuberosa</i>	
2	AMARANTHACEAE	<i>Achyranthes aspera</i> L.	
		<i>Comphrena globose</i>	
		<i>Comphrena globose</i> L.	
		<i>Gomphrena celosioides</i>	
		<i>Gomphrena celosioides</i> Mart.	
3	AMARANTHACEAE	<i>Achyranthes aspera</i> L.	
		<i>Comphrena globose</i> L.	
		<i>Gomphrena celosioides</i> Mart	
4	ANACARDIACEAE	<i>Allamanda cathartica</i> L.	
		<i>Mangifera indica</i> L.c.v	
		<i>Mangifera</i> sp.1	
		<i>Melodorum fruticosum</i> Lour.	
5	ANNONACEAE	<i>Melodorum fruticosum</i> Lour.	
6	APOCYNACEAE	<i>Alstonia scholaris</i> (L.) R. Br	
		<i>Allamanda cathartica</i> L.	
7	ASTERACEAE(COMPOSITAE)	<i>Eclipta prostrate</i> L.	
8	BIGNONIACEAE	<i>Spathodea campanulata</i> P.beauv.	
9	BOMBACACEAE	<i>Pachira aquatic</i> Linn.	
10	CAESALPINIACEAE	<i>Bauhinia purpurea</i> Linn.	
		<i>Terminata ivorensis</i> A. Chev	

11	CONNARACEAE	<i>Ellipanthus tomentosus</i> Kuze var. <i>tomentosus</i>	
12	CUPRESSACEAE	<i>Platycladus orientalis</i> (L.) Franco	
13	วงศ์ DIPTEROCARPACEAE	<i>Dipterocarpeus alatus</i> Roxb	
		<i>Shorea obtuse</i> Wall. ex blume	
		<i>Shorea siamensis</i> Miq.	
14	FABOIDEAE (POPILIONOIDEAE- PAPILIONACEAE)	<i>Clitoria ternatea</i> L.	
		<i>Pterocarpus macrocarpus</i> Kurz	
		<i>Vigna unguiculata</i> subsp. <i>Sesquipedalis</i>	
		<i>Xylia xylocarpa</i> (Roxb.) Taub.	
15	HELICONIACEAE	<i>Heliconia</i> spp.	
16	IRVINGIACEAE	<i>Irvingia malayane</i> Oliv. ex.A. W.Benn.	
17	LABIATAE	<i>Ocimum sanctum</i> Linn.	
18	LEGUMINOSAE – PAPILIONOIDEAE	<i>Clitoria ternatea</i> .L	
		<i>Sesbania grandiflora</i> (L.) Desv.	
		<i>Sesbania javanica</i>	
		<i>Vigna unguiculata</i> var. <i>sesquipedalis</i>	
19	LEGUMINOSAE – MIMOSOIDEAE	<i>Acacia auriculiformis</i> Cunn.	
20	MEMECYLACEAE	<i>Memecylon edule</i> Roxb	
21	MEMISPERMACEA	<i>Tiliacora triandra</i> (Coloevr) Diels	

22	MIMOSACEAE	<i>Minosa pigra</i> L.	
----	------------	------------------------	--

23	MYRTACEAE	<i>Callistemon lanceolatus</i> DC.	
		<i>Eugenia malaccensis</i> Linn.	
		<i>Syzygium jambos</i> (L.) Alsto	
24	NYCTGINACEAE	<i>Bougainvillea glabra</i> Choisy	
25	OCHNACEAE	<i>Ochana integerrima</i> (Lour.) Merr.	
26	OLEACEAE	<i>Schrebera swietrnides</i> Roxb	
27	ONAGRACEAE	<i>Ludwigia abscondens</i> (L.) H.Hara	
28	PIPERACEAE	<i>Piper sarmentosum</i> Roxb.	
29	TILIACEAE	<i>Microcos omentosa</i> Sm.	
30	RHAMNACEAE	<i>Zizyphus oenoplia</i> (L.) Mill. var. oenoplia	
31	ROSACEAE	<i>Rosa hybrid.</i>	
32	RUBIACEAE	<i>Ixora chinensis</i> Lamk.	
		<i>Pavetta indica</i> L.	
33	RUTACEAE	<i>Citrus htstrix</i> DC.	
34	SAPINDACEAE	<i>Sapindus rubiginosus</i> Roxb.	
35	STRYCHNACEAE	<i>Strychnos nux-vomica</i> Linn.	
36	VERBENACEAE	<i>Duranta erecta</i> L.	

3.3.3 รวบรวมข้อมูลพรรณไม้ในสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูลสำหรับลงในเว็บไซต์ อพ.สร. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

พรรณไม้ในสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มีมากกว่า 140 ชนิด จำแนกออกเป็น 4 กลุ่ม ตามลักษณะของพืช ดังนี้

กลุ่มที่ 1 พืชผักสวนครัวและสมุนไพร มีมากกว่า 40 ชนิด

กลุ่มที่ 2 ไม้เศรษฐกิจและไม้ผล มีมากกว่า 30 ชนิด

กลุ่มที่ 3 ไม้ดั้งเดิมจังหวัดบุรีรัมย์และไม้ประจำมหาวิทยาลัย มี 5 ชนิด

กลุ่มที่ 4 ไม้ดอกไม้ประดับ มีมากกว่า 70 ชนิด

ตัวอย่างข้อมูลพรรณไม้ในสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน สำหรับจัดทำฐานข้อมูลสำหรับลงในเว็บไซต์ อพ.สร. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

กลุ่มที่ 1 พืชผักสวนครัวและสมุนไพร มีมากกว่า 40 ชนิด ได้แก่ (นำมารายงานบางส่วน)

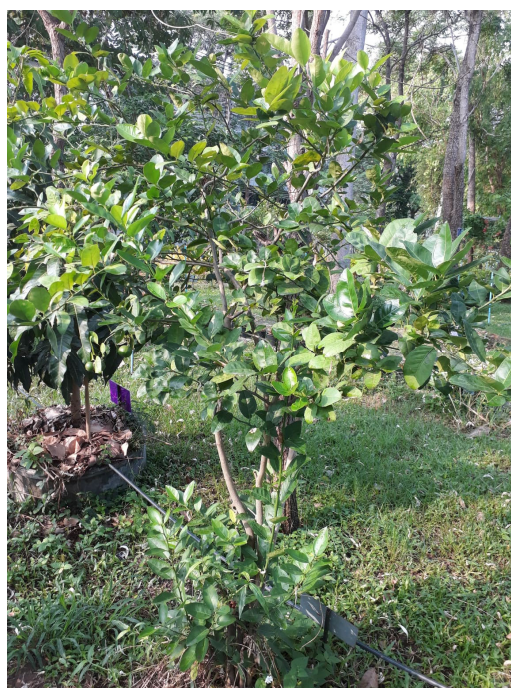
1. มะนาว

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Citrus aurantiifolia* (Christm.) Swingle

ชื่อวงศ์ : RUTACEAE

ลักษณะ : เป็นไม้พุ่มเตี้ย ต้นสูงเต็มที่ถึง 5 เมตร ก้านมีหนามเล็กน้อย ใบเป็นใบประกอบ ออกเรียงสลับ มีใบย่อยใบเดียว ใบดก สีเขียวเข้ม ใบรูปไข่รียาวเล็กน้อย กว้าง 3-5 เซนติเมตร ยาว 4-8 เซนติเมตร ดอกออกเป็นช่อสั้น 5-7 ดอก ตามซอกใบที่ปลายกิ่ง ออกดอกเดี่ยว สีขาวอมเหลือง กลีบดอกมี 4-5 กลีบ หลุดร่วงง่าย ผลมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 4-4.5 เซนติเมตร ปกติจะมีดอกผลตลอดทั้งปี

สรรพคุณ : ใบ ใช้ต้มน้ำดื่มแก้ไอ ขับเสมหะ ขับลมแก้ท้องอืด ผล ใช้คั้นเอาน้ำปรุงอาหาร กินแก้กระหาย แก้อ่อนใน แก้อโรคเลือดออกตามไรฟัน เปลือกผล ตากแห้ง ใช้ต้มน้ำกินแก้จุกเสียด แน่นท้อง ขับเสมหะ

2. มะกรูด

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Citrus hystrix* DC.

ชื่อวงศ์ : RUTACEAE

ลักษณะ : เป็นไม้ยืนต้นขนาดเล็ก ลำต้นและกิ่งมีหนามยาวเล็กน้อย ใบเป็นใบประกอบชนิดลดรูป มีใบย่อย 1 ใบ เรียงสลับ รูปไข่ คล้ายใบไม้ 2 ใบ ต่อกัน กว้าง 2.5-4 เซนติเมตร ยาว 4-7 เซนติเมตร ใบสีเขียวแก่พื้นผิวใบเรียบเกลี้ยง เป็นมัน ค่อนข้างหนา มีกลิ่นหอมมากเพราะมีต่อมน้ำมันอยู่ ดอกออกเป็นกระจุก 3-5 ดอก กลีบดอกสีขาว เกสรสีเหลือง ร่วงง่าย มีกลิ่นหอม ผลรูปกลมรี เส้นผ่านศูนย์กลาง 2-5 เซนติเมตร สีเขียวเข้มคล้ายมะนาว ผิวเปลือกนอกขรุขระ ขยายพันธุ์โดยการปักชำกิ่ง

สรรพคุณ: มะกรูดมีสารต่อต้านอนุมูลอิสระสูง ช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้ร่างกายแข็งแรงและต้านทานโรค ใช้เป็นส่วนผสมในเครื่องสำอาง เช่น สบู่ ยาสระผม ใช้ประกอบของอาหาร ช่วยทำให้เจริญอาหาร ใบมะกรูดมีต้านแคโรทีนสูง ช่วยยับยั้งหรือชะลอการขยายตัวของเซลล์มะเร็ง ช่วยต่อต้านมะเร็ง ผิวมะกรูดสดผ่านเป็นแผ่นแช่น้ำเดือด ดองไว้ให้เย็น ดื่มเป็นยาบำรุงหัวใจ แก้ลม หน้ามืด วิงเวียนศีรษะ แก้ไอ ขับเสมหะ อาเจียนเป็นเลือด แก้ไข้ใน ลูกมะกรูดผ่า 2 ซีก ดองในน้ำเกลือหรือน้ำผึ้ง ช่วยพอกโลหิต ช่วยขับระดู ขับลม แก้เสมหะเป็นพิษ ลูกมะกรูดเผาไฟ นำมาผ่าเป็นซีกใช้สระผม รักษารังแคและชันนะตุ

3. ข่า

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Alpinia galanga* (L.) Willd.

ชื่อวงศ์ : ZINGIBERACEAE

ลักษณะ : เป็นไม้ล้มลุก ต้นสูง 1.5-2 เมตร อยู่เหนือพื้นดิน เหง้ามีข้อและปล้องชัดเจน เนื้อในสีเหลืองและมีกลิ่นหอมเฉพาะ ใบเดี่ยวเรียงสลับ รูปใบหอก รูปวงรีหรือเกือบขอบขนาน กว้าง 7-9 เซนติเมตร ยาว 20-40 เซนติเมตร ดอก ช่อออกที่ยอด ดอกย่อยขนาดเล็ก กลีบดอกสีขาว โคนติดกันเป็นหลอดสั้นๆ ปลายแยกเป็น 3 กลีบ กลีบใหญ่ที่สุดมีริ้วสีแดง ใบประดับรูปไข่ ผลเป็นผลแห้งแตกได้ ทรงกลม

สรรพคุณ : ดอก หน่อ เหง้าและราก มีรสเผ็ดร้อน ใช้เป็นยาทาแก้กลากเกลื้อน กินบำรุงธาตุไฟ แก้ปวดท้อง ท้องเสีย ขับลมแก้จุก เสียดแน่นท้อง ขับเสมหะ ขับโลหิต แก้เหน็บชา

4. ขิงแดง

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Zingiber officinale* Roscoe.

ชื่อวงศ์ : ZINGIBERACEAE

ลักษณะ : เป็นไม้พุ่มมีลำต้นใต้ดิน (เหง้า) และมีก้านใบห่อซ้อนกันแน่นชูเหนือผิวดิน (ลำต้นเทียม) มีสีเขียวเข้ม ความสูงประมาณ 1-3 เมตร กาบใบโคนหน่ออ่อนมีสีน้ำตาลแดง ใบ รูปไข่โคนใบสอบปลายใบ ค่อนข้างแหลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบเป็นคลื่นเล็กน้อยมีสีเขียวเข้มเป็นมันวาว ท้องใบสีน้ำตาลแดง ความยาว 10-30 เซนติเมตร ความกว้าง 5-10 เซนติเมตร ดอก เป็นดอกช่อทรงกระบอกยาวออกที่ปลายยอดสีน้ำตาลแดง ดอกย่อยคล้ายดอกแคสีขาวลายน้ำตาล ผลทรงกลมรี ปลายผลป้านมีสีเขียว เมื่อสุกจะมีสีแดงส้ม ภายในมีเมล็ด

สรรพคุณ : ใช้เป็นยาขับลม ขับเหงื่อ แก้อาการจุกเสียดแน่น แก้อาการท้องเสีย ลดกรดในกระเพาะอาหาร ช่วยให้เลือดไหลเวียนได้ดีขึ้น มีฤทธิ์ช่วยยับยั้งการแข็งตัวของเลือด ช่วยขับกระดูกสำหรับคนที่ประจำเดือนมาไม่ปกติ ลดไขมันในเส้นเลือด แก้อาการวิงเวียนศีรษะ วิตามินและแร่ธาตุต่างๆ สูง เช่น โปรตีน คาร์โบไฮเดรต แคลเซียม วิตามินซี และ เบต้าแคโรทีน

5. ตะไคร้

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Cymbopogon citratus* Stapf.

ชื่อวงศ์ : POACEAE

ลักษณะ : เป็นพืชล้มลุก ต้นสูง 4-6 ฟุต ใบยาวเรียว ขนาดกว้าง 1-2 เซนติเมตร ยาว 70-100 เซนติเมตร ปลายใบมีขนหนาม ลำต้นรวมกันเป็นกอ มีกลิ่นหอม ดอกออกเป็นช่อกระจายยาว สีน้ำตาลแดง แทงออกมา กลางต้น มีดอกเล็กฝอยเป็นจำนวนมาก ออกดอกยาก ผลเป็นผลแห้ง ตะไคร้เป็นพืชที่นำส่วนต้นและหัวไป ประกอบอาหารชนิดต่างๆมากมาย และจัดเป็นพืชสมุนไพรที่มีสรรพคุณหลายอย่าง

สรรพคุณ : ใบและลำต้นใช้เป็นยาขับลม แก้ท้องอืดเพื่อแน่นจุกเสียด ใบสดใช้เป็นยาช่วยลดความดัน โลหิต และแก้ไข้ เหน็บ แก้กระษัย แก้เบื่ออาหาร ขับปัสสาวะและน้ำ

6. มะขามป้อม

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Phyllanthus emblica* L.

ชื่อวงศ์ : PHYLLANTHACEAE

ลักษณะ : เป็นไม้ยืนต้นขนาดเล็กถึงกลาง สูง 8-12 เมตร ลำต้นมักคดงอ เปลือกนอกสีน้ำตาลออบเทา ผิวเรียบ หรือค่อนข้างเรียบ เปลือกในสีชมพูสด ใบเดี่ยว มีลักษณะคล้ายใบประกอบคล้ายใบมะขาม รูปขอบขนานติดยาวรีกลับ กว้าง 0.25-0.5 เซนติเมตร ยาว 0.8-12 เซนติเมตร สีเขียวอ่อนเรียงชิดกัน ใบสั้นมาก เส้นแขนงใบไม่ชัดเจน ผลมีลักษณะกลมสีเขียวอ่อน สามารถรับประทานได้ และจัดเป็นพืชสมุนไพร

สรรพคุณ : ผลมีรสเปรี้ยว และฝาด มีวิตามินและแร่ธาตุต่างๆจำนวนมาก ได้แก่ วิตามินซี วิตามินเอ วิตามินบี 3 ธาตุแคลเซียม ธาตุฟอสฟอรัส และธาตุเหล็ก ใบสดนำมาต้มน้ำอาบลดอาการไข้ ดอกใช้ประกอบเครื่องยาเป็นยาระบาย ขับปัสสาวะ และยาถ่ายพยาธิ เปลือกต้นนำมาต้มน้ำดื่มแก้โรคบิด ช่วยให้ประจำเดือนมาเป็นปกติ ช่วยรักษาอาการไข้หัดหวัด ผลมะขามป้อมมีคุณประโยชน์มากมาย เช่น ช่วยบำรุงสายตา บำรุงประสาทและสมอง บำรุงเลือด บำรุงปอด บำรุงหัวใจ แก้ไอ ขับเสมหะ แก้กระหาย มีสารต่อต้านอนุมูลอิสระสูง สร้างภูมิคุ้มกันให้แข็งแรง ต้านการเกิดโรคมะเร็ง ช่วยลดโคเลสเตอรอล ลดน้ำตาล ลดไขมันในเลือด ช่วยรักษาและป้องกันการเกิดโรคเลือดออกตามไรฟัน ช่วยป้องกันและรักษาอาการท้องผูก และการเกิดแผลในกระเพาะอาหาร

7. ลิ่นฟ้า (เพกา)

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Oroxylum indicum* (L.) Kurz

ชื่อวงศ์ : BIGNONIACEAE

ลักษณะ : เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง สูงประมาณ 5-15 เมตร ลำต้นเรียวยาว เล็ก กิ่งจะแตกที่บริเวณปลายยอด ทำให้แลดูไม่เป็นทรงพุ่ม เปลือกต้นจะมีผิวขรุขระ และแตกออกเป็นสะเก็ด มีสีครีมและบาง ใบเป็นใบประกอบ 2 ชั้น ชั้นแรกเป็นก้านใบหลักที่แตกออกตรงข้ามกันเป็นคู่บนลำต้นบริเวณปลายยอด ชั้นที่ 2 เป็นใบย่อยที่แตกออกเป็นคู่ ตรงกันข้ามบนก้านใบหลัก มีประมาณ 3-5 คู่ และมีก้านใบย่อยอีก 1 ก้านที่ปลายก้านหลัก ปลายใบแหลม โคนใบมนและเว้าเข้าตรงกลาง สีเขียวเข้ม แผ่นใบด้านล่างมีสีเขียวอ่อน ขอบใบเรียบมีเส้นกลางใบ และเส้นย่อยซึ่งมองเห็นได้ชัดเจน ออกดอกที่บริเวณปลายยอด ก้านช่อยาว 0.8-1.5 เมตร ดอกเรียงซ้อนกัน 20-30 ดอก ที่ปลายก้านช่อดอก เมื่อดอกแก่ปลายกลีบดอกจะเริ่มเปลี่ยนเป็นสีม่วงและดอกใหญ่ขึ้น เป็นฝัก ฝักจะแบนยาว คล้ายดาบจีนโบราณ มีความกว้าง 5-8 เซนติเมตร และยาว 15-120 เซนติเมตร ปลายฝักแหลม โคนสอบเปลือกฝักหนา ฝักอ่อนมีสีเขียวสด นิยมนำมารับประทานเป็นอาหาร มีรสขมเล็กน้อย ฝักแก่จะมีสีเขียวอมดำ และแตกออกเป็น 2 ซีกด้านในจะมีเมล็ดจำนวนมาก

สรรพคุณ : ฝักอ่อนมีสารต้านอนุมูลอิสระสูง ช่วยชะลอการเสื่อมของเซลล์ต่าง ๆ ในร่างกาย ช่วยลดความเสี่ยงของการเกิดโรคมะเร็ง เป็นยาบำรุงธาตุ ชะลอการเกิดริ้วรอยและช่วยชะลอวัย ช่วยทำให้ร่างกายอบอุ่น บำรุงและรักษาสายตา ช่วยลดระดับคอเลสเตอรอลในเลือด เปลือกต้น ช่วยบำรุงโลหิต ช่วยเพิ่มการไหลเวียนของโลหิต ช่วยขับเลือด ดับพิษในโลหิต ช่วยรักษาโรคเบาหวาน ช่วยแก้อาการจุกเสียดแน่นท้อง ช่วยแก้โรคบิด รักษาท้องร่วง ช่วยขับลมในลำไส้ ราก, ใบ ทำให้เจริญอาหาร (ช่วยแก้ไข้สันนิบาต บรรเทาอาการปวดไข้ ใช้เป็นยาขับถ่าย เมล็ด ช่วยระบายท้อง ช่วยขับสารพิษในลำไส้ ช่วยบรรเทาอาการแน่นหน้าอก (เมล็ด) ช่วยบำรุงกระเพาะ ตับ และปอด (เมล็ด) ช่วยบรรเทาอาการไอและเจ็บคอ ช่วยแก้อาการฟกช้ำหรือแก้กระหายน้ำ

8. อัญชัน

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Clitoria ternatea* L.

ชื่อวงศ์ : FABACEAE

ลักษณะ : เป็นไม้เลื้อยเนื้ออ่อน อายุสั้น ใ้ยอดเลื้อยพัน ลำต้นมีขนปกคลุม ใบประกอบแบบขนนก เรียงตรงข้ามยาว 6-12 เซนติเมตร มีใบย่อยสีเขียวอ่อน รูปไข่ 5-7 ใบ กว้าง 2-3 เซนติเมตร ยาว 3-5 เซนติเมตร ปลายใบแหลม โคนใบมน ผิวใบด้านล่างมีขนหนาปกคลุม มีดอกสีน้ำเงินด้านนอกและสีขาวด้านใน เมื่อนำไปต้มสีจากดอกจะละลายเป็นสีม่วง ซึ่งสามารถนำไปเป็นสีผสมอาหารได้ ดอกสามารถทานสดได้

สรรพคุณ: อัญชันมีสารต้านอนุมูลอิสระสูง ช่วยล้างสารพิษและของเสียออกจากร่างกาย ช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้ร่างกาย ลดความเสี่ยงจากการเกิดโรคมะเร็ง ดอกช่วยบำรุงสมอง เพิ่มการไหลเวียนเลือด ดอกอัญชันมีฤทธิ์ในการละลายลิ่มเลือด ช่วยป้องกันโรคเส้นเลือดสมองตีบ ลดความเสี่ยงของการเกิดโรคหัวใจและหลอดเลือดหัวใจอุดตัน ช่วยลดระดับน้ำตาลในเลือด บำรุงสายตาช่วยในการมองเห็นได้ดี ป้องกันการเกิดต้อหิน ต้อกระจก ป้องกันและแก้อาการเหน็บชาตามนิ้วมือ นิ้วเท้า รากและใบใช้ปรุงเป็นยาขับปัสสาวะ แก้อาการปัสสาวะผิดปกติ

9. ย่านาง

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Tiliacora triandra* (Colebr.) Diels.

ชื่อวงศ์ : MENISPERMACEAE

ลักษณะ : เป็นไม้เลื้อย เถากลม เหนียว เมื่ออ่อนสีเขียว แก่แล้วเป็นสีเทา ใช้ลำต้นเลื้อยพันต้นอื่น ใบเดี่ยวสีเขียวเข้ม ดอกช่อแบบแตกแขนง ผิวเกลี้ยงเป็นมันสีเขียว สุกเป็นสีส้มอมแดง เมล็ดแข็งเพียงเมล็ดเดียวสามารถนำมาปลูกได้ อาหารไทยอีสานมักจะใช้ใบย่านางเป็นส่วนผสมในแกง เช่น แกงหน่อไม้ เป็นต้น นอกจากนี้ยังสามารถใช้ทำเครื่องดื่มได้

สรรพคุณ : ต้น ใบและราก มีรสจืดขม มีสารต่อต้านอนุมูลอิสระสูง ช่วยลดและชะลอการเกิดริ้วและความแก่ชรา ช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคในร่างกาย ป้องกันโรคภูมิแพ้ ไอ้จาม มีน้ำมูก และเสมหะ ใช้ถอนพิษฝีดาษ ลำแดง แก้ไข้ตัวร้อน ถอนพิษไข้ แก้เลือดตก แก้เลือดกำเดาไหล รักษาโรคผิวหนังในไต นิ่วในกระเพาะปัสสาวะ และในถุงน้ำดี บำรุงหัวใจ บำรุงธาตุ ช่วยรักษาอาการท้องเสีย แก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ แก้อิสุกอีใส หัด และใช้กวาดคอ เถา ใช้ตำโรคมาลาเรีย และลดการหดเกร็งของลำไส้ ป้องกันและบำบัดรักษาโรคหัวใจ ช่วยป้องกันและรักษาโรคหอบหืด ช่วยรักษาโรคตับอักเสบ

10. รางจืด

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Thunbergia laurifolia* Lindl.

ชื่อวงศ์ : ACANTHACEAE

ลักษณะ : เป็นไม้เลื้อยหรือไม้เถา ลำต้นหรือเถานั้นจะกลมเป็นปล้อง มีสีเขียวสดหรือสีเขียวเข้ม ใบจะมีลักษณะเป็นใบเดี่ยว ลักษณะของใบเป็นรูปหัวใจ ตรงโคนใบจะเว้า ปลายใบจะเรียวแหลม กว้าง 4-7 เซนติเมตร ยาว 8-14 เซนติเมตร ใบประดับ สีเขียวประสีน้ำตาลแดง ออกเป็นช่อห้อยลงตามซอกใบ ส่วนดอกจะมีสีม่วงอมฟ้า มีลักษณะเป็นรูปแตรสั้น กลีบดอกมีปลายแยกเป็น 5 กลีบ โคนกลีบดอกมีสีเหลืองอ่อน เชื่อมติดกันเป็นหลอดกรวย ยาวประมาณ 1 เซนติเมตร

สรรพคุณ : รากและเถาของรางจืดสามารถใช้รับประทานเป็นยาแก้ร้อนใน กระหายน้ำ ใบและรากใช้ปรุงเป็นยาถอนพิษไข้ ใช้เป็นยาพอกบาดแผล ช่วยรักษาแผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก แก้พิษจากสัตว์ที่เป็นพิษและพืชที่เป็นพิษ ช่วยต่อต้านพิษจากสารตะกั่วต่อสมอง มีฤทธิ์ต้านพิษของสารกำจัดศัตรูพืชกลุ่มออกาโนฟอสเฟต ถอนพิษจากยาเบื่อชนิดต่าง ๆ ช่วยล้างพิษสุรา แก้อาการเมาค้าง แก้พิษจากแอลกอฮอล์ ลดระดับน้ำตาลในเลือด ควบคุมเบาหวานและความดัน มีฤทธิ์ในการต่อต้านมะเร็ง

11. ขมิ้นชัน

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Curcuma longa* L.

ชื่อวงศ์ : ZINGIBERACEAE

ลักษณะ : เป็นไม้ล้มลุก ต้นสูง 30-95 เซนติเมตร เหง้าใต้ดินรูปไข่ อ้วนสั้น มีแขนงรูปทรงกระบอกแตกออกด้านข้าง 2 ด้าน เนื้อในเหง้าสีเหลืองส้มหรือสีเหลืองปนสีแดง มีกลิ่นฉุน ใบเดี่ยวสีเขียวอ่อน กลางใบสีแดงคล้ำ แทงออกมา เหง้าเรียงเป็นวงซ้อนทับกันรูปใบหอก กว้าง 12-15 เซนติเมตร ยาว 30-40 เซนติเมตร ดอกช่อแทงออกจากเหง้า แทรกขึ้นมาระหว่างก้านใบ รูปทรงกระบอก กลีบดอกสีเหลืองอ่อน ใบประดับสีเขียวอ่อนหรือสีนวล บานครั้งละ 3-4 ดอก ผล ลักษณะกลมมี 3 พู

สรรพคุณ: ขมิ้นชันมีสารต่อต้านอนุมูลอิสระสูง ช่วยชะลอวัยและการเกิดริ้วรอย รักษาผิว บำรุงผิว ช่วยเจริญอาหาร เป็นยาบำรุงธาตุ แก้อาการท้องเสีย แก้อาการท้องอืดเฟ้อ อาการแน่นหรือจุกเสียดท้อง รักษาแผลในกระเพาะอาหาร แก้อาการดีซ่าน แก้อาการเวียนศีรษะ รักษาโรคหวัด ลดไข้ แก้เสมหะ ช่วยกำจัดสารพิษออกจากร่างกาย ช่วยลดระดับคอเลสเตอรอล ป้องกันการเกิดโรคมะเร็งลำไส้ มะเร็งปากมดลูก ช่วยบรรเทาอาการของโรคเบาหวาน และช่วยรักษาโรคความดันโลหิตสูง ลดอาการแพ้ ลดการอักเสบจากแมลงสัตว์กัดต่อย

12. เตยหอม

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Pandanus amaryllifolius* Roxb.

ชื่อวงศ์ : PANDANACEAE

ลักษณะ : เป็นไม้ยืนต้นพุ่มเล็ก ขึ้นเป็นกอ ลำต้นอยู่ใต้ดิน ใบเป็นใบเดี่ยว เรียงสลับเวียนเป็นเกลียวขึ้นไปจนถึงยอด ใบเป็นทางยาว สีเข้ม ค่อนข้างแข็ง เป็นมัน ขอบใบเรียบ ในใบมีกลิ่นหอมจากน้ำมันหอมระเหย สีเขียว จากใบเป็นสีของคลอโรฟิลล์ใช้แต่งสีขนมได้ ขยายพันธุ์ด้วยการแตกหน่อ

สรรพคุณ : ต้นและราก ใช้เป็นยาขับปัสสาวะ แก้กระษัย (ใช้ต้น 1 ต้น หรือราก 1 กำมือ ต้มกับน้ำดื่ม) ใบสด รักษาโรคหิด ตำพอกผิวหนัง ใช้ต้มกับน้ำใช้ดื่มเป็นยาบำรุงหัวใจ แก้อ่อนเพลีย ช่วยปรับสมดุลของร่างกาย ช่วยควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด ใช้แต่งกลิ่นและสีขนม

13. ว่านหางจระเข้

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Aloe vera* (L.) Burm.f.

ชื่อวงศ์ : ASPHODELACEAE

ลักษณะ : เป็นพืชล้มลุกอวบน้ำ ลำต้นสั้นหรือไม่มีลำต้น สูงประมาณ 10-100 เซนติเมตร กระจายพันธุ์โดยการแยกหน่อ ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกเรียงเวียนรอบต้น หนา อวบน้ำ และยาว มีสีเขียวถึงเทาเขียว บางสายพันธุ์มีจุดสีขาวบนและล่างของโคนใบ ข้างในใบเป็นวุ้นสีเขียวอ่อน ขอบใบเป็นหยักและมีฟันเล็กๆ สีขาว ดอก ออกเป็นช่อตั้งยาว 60-90 เซนติเมตร แทงช่อออกจากกลางต้น ก้านชูช่อดอกยาว ดอกย่อย เป็นดอกห้อย วงกลีบดอกสีแดงอมเหลือง โคนเชื่อมติดกันเป็นรูปหลอด ยาว 2-3 เซนติเมตร

สรรพคุณ : ส่วนของวุ้นช่วยรักษาแผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก แผลสด ช่วยบรรเทาอาการปวดแสบปวดร้อน รักษาแผลในกระเพาะอาหาร ช่วยป้องกันและลดการเกิดแผลในกระเพาะขณะท้องว่าง ช่วยแก้กระเพาะลำไส้อักเสบ บรรเทาและแก้อาการปวดตามข้อ รักษาแผลถลอก แผลจากของมีคมและการถูกครูด รักษาผิว ฝ้า ลดรอยแผลเป็น บำรุงสายตา ช่วยบรรเทาอาการพลาสมา เนื้อวุ้นใช้เหน็บทวาร รักษาริดสีดวงทวาร รากและเหง้าช่วยแก้หนองใน ช่วยแก้มูกติดหรือระดูขาวของสตรี น้ำยางสีเหลืองจากเปลือกใบมีฤทธิ์เป็นยาถ่าย ยาระบาย ช่วยรักษาอาการท้องผูก

14. ชะพลู (ข้าพลู)

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Piper sarmentosum* Roxb.

ชื่อวงศ์ : PIPERACEAE

ลักษณะ : เป็นพืชล้มลุกขนาดเล็ก สูงประมาณ 2 ฟุต มักขึ้นทั่วไปตามที่เปียกชื้น ปลูกขึ้นง่าย มีลักษณะเป็นเถาเลื้อยอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ลำต้นแบ่งเป็นข้อโดยตามข้อจะมีรากช่วยในการยึดเกาะ มีกลิ่นเฉพาะตัว ใบ เป็นใบเดี่ยวคล้ายใบพลู มีสีเขียวสดเป็นมัน ฐานใบกว้าง ปลายใบแหลมคล้ายรูปหัวใจ เห็นเส้นใบชัดเจน ใบมีกลิ่นฉุน รสเผ็ดอ่อนๆ ดอกสีขาวมีขนาดเล็ก จะออกเป็นช่อ บริเวณปลายยอด มีสีขาวดอกย่อยอัดแน่นกันเป็นทรงกระบอกขนาดเล็ก คล้ายกับดอกดีปลี

สรรพคุณ : ชะพลู ช่วยในการรักษาโรคหวัด ทำให้หายใจโล่ง ใช้น้ำมันจากใบชะพลูทาบริเวณหน้าอกจะช่วยบรรเทาอาการของโรคหอบหืดได้ รากและลำต้น มีรสเผ็ดร้อน ช่วยบำรุงและปรับสมดุลภายในร่างกาย กระตุ้นการเจริญอาหาร **แก้ท้องอืด แก้บิด** ช่วยขับเสมหะ ช่วยรักษาอาการปวดท้อง ท้องอืด อาการดีซ่าน ใบ ช่วยลดระดับน้ำตาลในเลือด ช่วยลดความเป็นกรด ควบคุมความสมดุลในกระเพาะอาหาร และช่วยขจัดสารพิษที่อยู่ในลำไส้เล็ก **ผล** มีรสเผ็ดร้อน ช่วยในเรื่องของระบบย่อยอาหาร ขับลม และมีฤทธิ์ต้านเชื้อมาลาเรีย (*Plasmodium falciparum*) และเชื้อวัณโรค

15. เสลดพังพอนตัวเมีย

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Clinacanthus nutans* (Burm.f.) Lindau.

ชื่อวงศ์ : ACANTHACEAE

ลักษณะ : มีชื่อเรียกได้หลายชื่อ ได้แก่ พญาขอ ลั่นมังกกร ผักมันไก่ ผักลั่นเขียด พญาปล้องคำ พญาปล้องดำ พญาปล้องทอง ลั่นงูเห่า เป็นไม้พุ่มแกมเถา มักเลื้อยพาดไปตามต้นไม้อื่นๆ มีความสูงได้ 1-3 เมตร ลำต้นมีลักษณะเกลี้ยง ต้นอ่อนเป็นสีเขียว ลำต้นมีลักษณะกลม ผิวเรียบเป็นปล้องสีเขียว ใบเป็นใบเดี่ยว ออกเรียงตรงข้ามกันเป็นคู่ๆ กว้าง 2-3 เซนติเมตร ยาว 7-9 เซนติเมตร ขยายพันธุ์ด้วยการปักชำหรือแยกเหง้า

สรรพคุณ: รากและเปลือกต้นใช้ต้มกับน้ำดื่มเป็นยาบำรุงกำลัง ต้นและใบใช้กินเป็นยาถอนพิษไข้ ดับพิษร้อน รากสดนำมาตำกินครั้งละประมาณ 2 ช้อนแกง ช่วยแก้อาการผดผื่นคัน รักษาโรคบิด ใบสดประมาณ 10-20 ใบ (เลือกที่ ไม่อ่อนหรือแก่จนเกินไป) นำมาตำผสมกับเหล้าหรือน้ำมะนาว ใช้พอกบริเวณที่ถูกไฟไหม้ หรือน้ำร้อนลวก ใช้รักษาอาการอักเสบ รักษาแผลร้อนในปาก แก้โรคมูกีไฮส แก้งูสวัด คางทูม ขยี้มดินหมา แก้โรคผิวหนังผื่นคัน และใช้เป็นยาถอนพิษต่าง ๆ ลำต้นนำมาฝนใช้ทาแผลสดจะช่วยทำให้แผลหายเร็ว ใบสดนำมาตำเคี้ยวกับน้ำมะพร้าวหรือน้ำมันงา เอาพอกแผล แผลจะแห้ง

16. เสลดพังพอนตัวผู้

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Barleria lupulina* Lindl.

ชื่อวงศ์ : ACANTHACEAE

ลักษณะ : มีชื่อเรียกได้หลายชื่อ ได้แก่ พิมเสนต้น ทองระอา ช้องระอา คันชั่ง อังกาบ ลั่นมังก รักษ์มันไก่ ผัก
ลั่นเขียด พญาปล้องคำ พญาปล้องดำ พญาปล้องทอง ลั่นงูเห่า จัดเป็นพรรณไม้พุ่ม แตกกิ่งก้านสาขามาก มี
ความสูงได้ประมาณ 1-2 เมตร ลำต้นเป็นสีน้ำตาลอมเขียว ส่วนกิ่งและก้านเป็นสีน้ำตาลแดง ตามข้อของลำ
ต้นและโคนก้านใบมีหนามแหลมคมและยาวสีน้ำตาลข้อละ 2-3 คู่ ช่อดอกออกปลายกิ่ง ยาวประมาณ 7-8
เซนติเมตร กลีบดอกสีส้ม ผลเป็นฝักรูปไข่ ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด

สรรพคุณ: เสลดพังพอนตัวผู้ จะมีฤทธิ์อ่อนกว่าเสลดพังพอนตัวเมีย รากมีรสจืดเย็น ฝนกับสุราดื่ม และทา
แก้พิษงู แผลงสัตว์กัดต่อย ใบตำผสมน้ำข้าวสารใช้พอกหรือทาแผลแมลงกัดต่อยเพื่อแก้พิษ หรือเป็นลมพิษ
หรือตุ่มกิน ช่วยลดอาการจากไข้มาลาเรีย มีรสขมมาก แก้พิษแมลงสัตว์กัดต่อย ใบใช้ตำหรือผสมกับเหล้าตำ
พอก แผลฟกช้ำจากการกระทบกระแทก หรือแผลมีเลือดออก และอาจจะใช้ต้มน้ำกินทำให้เลือดไหลเวียนดี

17. ฟ้าทะลายโจร

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Andrographis paniculata* (Burm.f.) Nees

ชื่อวงศ์ : ACANTHACEAE

ลักษณะ : เป็นพืชล้มลุก มีความสูง 30-70 เซนติเมตร หรือ 1-2 ศอก ลำต้นเป็นเหลี่ยมสีม่วง ใบเป็นใบเดี่ยว รูปร่างรียาววาวสีเขียวเข้มเป็นมัน ปลายแหลม กว้าง 1 เซนติเมตร ดอกช่อออกที่ปลายกิ่งและซอกใบ มีดอกย่อยขนาดเล็กสีขาว ด้านในสีม่วง โคนกลีบติดกัน กลีบดอกด้านบนมี 3 หยักด้านล่างมี 2 หยัก ผลออกเป็นฝัก เมื่อผลแก่จะมีสีน้ำตาล ภายในมีเมล็ดสีน้ำตาลอ่อนจำนวนมาก

สรรพคุณ: มีสารต้านอนุมูลอิสระสูง ช่วยกระตุ้นการสร้างภูมิคุ้มกันในร่างกาย ช่วยกระตุ้นการสร้างเม็ดเลือดขาว มีฤทธิ์ช่วยยับยั้งการเจริญเติบโตของเซลล์มะเร็ง ใบและกิ่งประมาณ 1 กำมือ นำมาต้มกับน้ำดื่มรับประทานก่อนอาหารวันละ 2 ครั้ง เข้าและเย็น ช่วยป้องกันและรักษาอาการหวัด คัดจมูก ช่วยแก้ไข้หวัด ไข้หวัดใหญ่ อาการปวดหัวตัวร้อน ใช้ใบนำมาทำเป็นยาผงแล้วนำมาใช้สูดดม อาการเจ็บคอ คออักเสบ ต่อมทอนซิลอักเสบ หลอดลมอักเสบ แก้อาการไอ ลดน้ำมูก ขับเสมหะ และช่วยฆ่าเชื้อที่จมูก ช่วยรักษาไข้ไทฟอยด์

18. ทองพันชั่ง

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Rhinacanthus nasutus* (L.) Kurz.

ชื่อวงศ์ : ACANTHACEAE

ลักษณะ : เป็นไม้พุ่มขนาดเล็ก สูงประมาณ 1-2 เมตร มักแตกหน่อและแผ่กิ่งก้านออกเป็นกอ กิ่งอ่อนและลำต้น มักเป็นสันสี่เหลี่ยม ส่วนที่ยังอ่อนมักมีขนปกคลุม ใบเป็นใบเดี่ยว คล้ายรูปไข่หรือวงรี กว้าง 2-4 ซม. ยาว 4-8 ซม. เรียงตรงข้าม ดอกออกเป็นช่อตามซอกมุมใบ ยาวประมาณ 10 เซนติเมตร กลีบดอกสีขาว โคนกลีบติดกันเป็นหลอดรูปแฉกทรงสูง ปลายแยกเป็น 2 แฉก ปากล่างมีจุดประสีม่วงแดง มักมีขน ผลเป็นฝักขนาดประมาณ 1 เซนติเมตร มีขนสั้นๆ คลุม ภายในมี 4 เมล็ด พอแห้งแตกออกได้

สรรพคุณ: ใบ ราก และต้น รักษากลาก เกาต์ ผื่นคัน รักษาโรคมะเร็ง โรคมะเร็ง รักษาโรคผิวหนัง ดับพิษไข้ แก้พิษงู แก้พยาธิวงแหวนตาม แก่โรคไขข้ออักเสบ แก้ผมร่วน รักษาโรคความดันโลหิตสูง บำรุงร่างกาย แก้พิษงู แก้อักเสบ ช่วยขับปัสสาวะ เป็นยาระบาย

19. มะหาด

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Artocarpus lacucha* Roxb.

ชื่อวงศ์ : MORACEAE

ลักษณะ : เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงใหญ่ ลำต้นตั้งตรง ความสูง 15-20 เมตร เปลือกสีน้ำตาลไหม้ มีส่วนยอดเป็นพุ่มหนาและทึบ ใบเป็นใบเดี่ยว ขนาดวงรีจนถึงรูปไข่ กว้าง 5-20 เซนติเมตร ยาว 10-30 เซนติเมตร ที่ขอบใบมีริ้วขึ้นโดยรอบ มีขนขึ้นทั้ง 2 ด้านของใบ ดอกมีสีขาวอมเหลืองมีขนาดเล็กจะออกในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน และกลายเป็นผลในเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม ผลเป็นผลรวมมีสีเขียว เมื่อสุกจะมีสีเหลือง

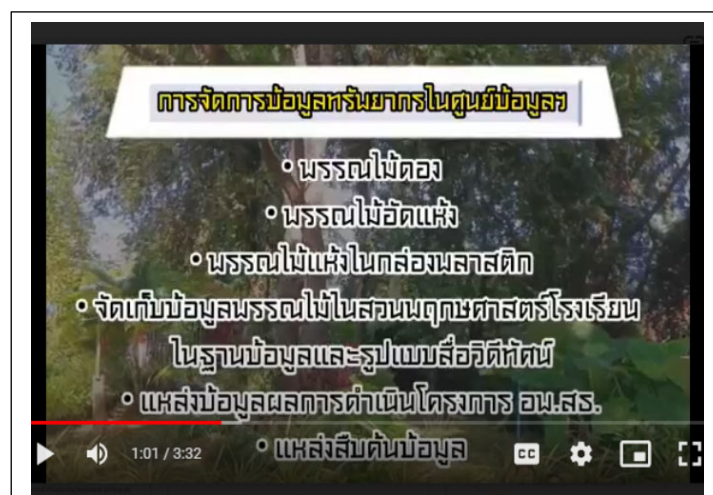
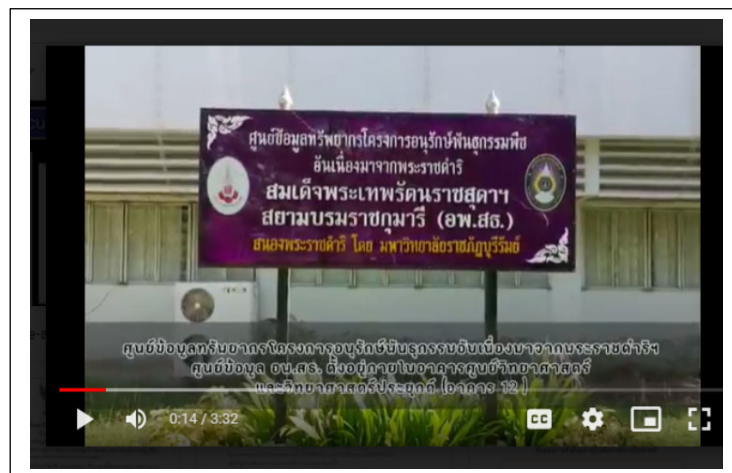
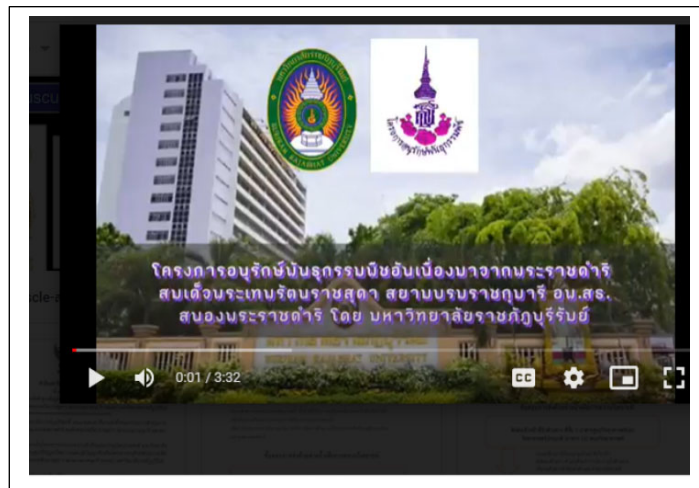
สรรพคุณ: แก่นมะหาดมีรสร้อน ใช้ขับพยาธิตัวตืด แก้ลม แก้ท้องอืดเฟ้อ เป็นยาระบาย แก้กษัย แก้เส้นเอ็นพิการ แก้เบื่ออาหาร แก้ลม ขับโลหิต ละลายเลือด ขับปัสสาวะ แก้ไข้ต่างๆ แก่น้ำเหลืองเสีย แก้ประดงทุกชนิด แก้หอบหืด แก้เสมหะ ราก ใช้ลดอาการไข้ แก้กษัยเส้นเอ็น ขับถ่ายพยาธิ แก้พิษร้อน เปลือกต้นสด รสฝาด ต้มกินแก้ไข้ ขับพยาธิ

3.4 สื่อประชาสัมพันธ์ห้องศูนย์ข้อมูล อพ.สร. (คลิปแสดงข้อมูลของศูนย์ฯ)

มีการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ (คลิปวิดีโอ) เพื่อประชาสัมพันธ์ห้องศูนย์ข้อมูล อพ.สร. แสดงข้อมูลที่มีหรือจัดแสดงไว้ภายในศูนย์ฯ เพื่อให้นักเรียน นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไปได้ทราบข้อมูลเบื้องต้น

ลิงค์เพื่อดูคลิป <https://l.facebook.com/l.php?u=https%3>

บทที่ 4

สรุปผลและองค์ความรู้ที่ได้จากการดำเนินโครงการ

4.1 สรุปผลการดำเนินโครงการ

การดำเนินโครงการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลทรัพยากรฯ สามารถสรุปผลการดำเนินโครงการได้ดังนี้

4.1.1 การดำเนินโครงการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลทรัพยากรฯ

การดำเนินโครงการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลทรัพยากรฯ ทำให้มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์มีศูนย์ข้อมูลสำหรับเป็นแหล่งเก็บรวบรวมแหล่งเก็บรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินกิจกรรมต่างๆภายใต้โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ โดยห้องศูนย์ข้อมูลจะตั้งอยู่ ณ บริเวณชั้น 1 อาคารศูนย์วิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ (อาคาร 12) คณะวิทยาศาสตร์ ซึ่งภายในห้องศูนย์ข้อมูลฯ จะมีพื้นที่สำหรับการจัดแสดงผลการดำเนินงานของโครงการต่างๆของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์อย่างเป็นระบบเพื่อให้สามารถศึกษาเรียนรู้ สืบค้น และนำไปสู่การใช้ประโยชน์อย่างถูกต้องและเหมาะสมต่อไป

4.1.2 การจัดเก็บข้อมูลในห้องศูนย์ข้อมูลทรัพยากรฯ

ภายในห้องศูนย์ข้อมูลทรัพยากรฯ มีการจัดเก็บข้อมูลด้านความหลากหลายของพรรณไม้ไว้ในรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดเก็บในรูปแบบอัดแห้ง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นส่วนของใบ และดอกของพรรณไม้ การเก็บตัวอย่างแบบแห้งในขวดโหลและกล่องพลาสติก ส่วนใหญ่เป็นลูกหรือผลของพรรณไม้ และการเก็บรักษาในรูปแบบการดองในขวดโหล ซึ่งจะมีทั้งส่วนของใบ ดอกและผล หรือพรรณไม้ชนิดอบน้ำ เป็นต้น พรรณไม้ที่เก็บรวบรวมในรอบการดำเนินงานของโครงการครั้งนี้ ซึ่งได้รวมจำนวนชนิดตัวอย่างพรรณไม้จากสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน มากกว่า 100 ชนิด และจากการรวบรวมจากแหล่งอื่นๆภายในมหาวิทยาลัย รวมทั้งศูนย์บริการการศึกษาหนองขวาง อ. คูเมือง จ. บุรีรัมย์ ร่วมด้วย ทำให้ได้จำนวนพรรณไม้เพิ่มขึ้น รวมทั้งสิ้นมากกว่า 300 ชนิดตัวอย่าง ภายในห้องศูนย์ข้อมูลฯ

4.1.3 การจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบของสื่อและฐานข้อมูล

1) การดำเนินงานเพื่อจัดการข้อมูลพรรณไม้ที่ได้จากการดำเนินงานหรือการสำรวจของโครงการอื่นๆภายใต้โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มีการจัดทำเป็นฐานข้อมูลทรัพยากรชีวภาพ ไว้ในเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย ทำให้พรรณไม้ถูกจัดเก็บอย่างเป็นระบบ สามารถสืบค้นเพื่อการใช้ประโยชน์ ได้อย่างสะดวกและเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา นอกจากนี้โครงการยังได้มีการรวบรวมข้อมูลพรรณไม้ภายในสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน มหาวิทยาลัยราชภัฏ

บุรีรัมย์ไว้ในรูปแบบของไฟล์ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการศึกษาหาความรู้และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลดังกล่าว

2) มีการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ห้องศูนย์ข้อมูลฯ (คลิป) เพื่อแสดงข้อมูลหรือรายละเอียดของสิ่งที่จัดแสดงไว้ในห้อง เพื่อให้นักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไปที่สนใจได้ทราบว่าภายในห้องศูนย์ฯ มีข้อมูลพรรณพืชหรือข้อมูลด้านอื่นๆเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของโครงการภายใต้โครงการของ อพ.สธ.-มรภ.บร. จัดแสดงไว้เพื่อการเข้าไปศึกษาหาความรู้ได้อย่างสะดวก

4.1.4 แนวทางการใช้ประโยชน์ศูนย์ข้อมูลฯ

ศูนย์ข้อมูลฯ เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลจากการดำเนินงานหรือการสำรวจของโครงการอื่นๆ ภายใต้โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ โดยเฉพาะข้อมูลด้านพรรณไม้และข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่นด้านอื่นๆ เป็นแหล่งสำหรับให้นักเรียน นักศึกษา เข้าศึกษาหาความรู้เพื่อเชื่อมโยงหรือเสริมการเรียนรู้ของรายวิชาต่างๆที่เกี่ยวข้องในหลักสูตร อีกทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับประชาชนทั่วไปที่สนใจ เพื่อศึกษา หาความรู้และใช้ประโยชน์จากข้อมูลต่างๆภายในศูนย์ข้อมูลฯ แห่งนี้

4.2 การถอดองค์ความรู้จากการดำเนินโครงการ

4.2.1 การอภิปรายผล

จากการดำเนินโครงการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลฯ ทำให้ได้ศูนย์ข้อมูลฯสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลข้อมูลต่างๆของโครงการที่ดำเนินการภายใต้โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ อย่างไรก็ตามข้อมูลที่จัดเก็บในศูนย์ข้อมูลฯ ส่วนใหญ่ยังเป็นข้อมูลทรัพยากรชีวภาพ โดยเฉพาะด้านพรรณไม้ และยังไม่มากเท่าที่ควร รวมทั้งยังขาดข้อมูลทรัพยากรด้านอื่นๆ เช่น ทรัพยากรด้านกายภาพ และทรัพยากรด้านวัฒนธรรม เป็นต้น อีกทั้งข้อมูลผลการดำเนินงานในศูนย์ข้อมูลดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นผลการดำเนินงานโครงการต่างๆของคณะวิทยาศาสตร์ ซึ่งยังขาดผลการดำเนินงานในภาพรวมของมหาวิทยาลัยที่ดำเนินการโดยคณะอื่นๆภายในมหาวิทยาลัย

4.2.2 ข้อเสนอแนะ

- 1) ควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากทุกโครงการภายใต้โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) ของมหาวิทยาลัยที่ดำเนินการโดยคณะอื่นๆภายในมหาวิทยาลัย
- 2) ควรมีการเพิ่มจำนวนพรรณไม้และพัฒนาระบบการจัดหมวดหมู่ของพรรณไม้ให้ดีขึ้นชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3) ควรมีการลิงค์ข้อมูลทรัพยากรชีวภาพและด้านอื่นๆของศูนย์ข้อมูลเข้ากับระบบฐานข้อมูลกลางของมหาวิทยาลัย

4) ควรมีการกระตุ้นและส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์จากข้อมูลภายในศูนย์ฯให้มากยิ่งขึ้น

บทที่ 5

การติดตามผลการดำเนินงาน

ผลการประเมินความสำเร็จของโครงการ

การประเมินความสำเร็จในการดำเนินงานของโครงการฯ ตามตัวชี้วัดตามเกณฑ์ประกันคุณภาพการศึกษา สามารถแสดงรายละเอียดตามมิติต่างๆ ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความสำเร็จในการดำเนินงานของโครงการฯ ตามตัวชี้วัด

เกณฑ์การประเมินความสำเร็จ	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	ความสำเร็จ
เชิงปริมาณ	- ปรับปรุงห้องศูนย์ข้อมูลทรัพยากรฯ	2 ชิ้นงาน	2 ชิ้นงาน	บรรลุ (100%)
	- จำนวนข้อมูลสำหรับจัดทำเป็นฐานข้อมูลของพรรณไม้ที่เก็บรวบรวมให้ห้องศูนย์ฯ	1 ชิ้นงาน	2 ชิ้นงาน	บรรลุ (200%)
	- สื่อประชาสัมพันธ์ห้องศูนย์ข้อมูลฯ	1 ชิ้นงาน	1 ชิ้นงาน	บรรลุ (100%)

เชิงคุณภาพ	- ประโยชน์และคุณค่าต่อสถาบัน และชุมชน หรือสังคมอื่น/องค์กรอื่นภายนอกมหาวิทยาลัย	มีการเข้าใช้ประโยชน์ของข้อมูลภายในศูนย์ฯ	มีการเข้าใช้ประโยชน์ของข้อมูลภายในศูนย์ฯ	บรรลุ
เชิงเวลา	ดำเนินงานแล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด	ดำเนินการระหว่างเดือนต.ค. 64-พ.ค.65	เสร็จสิ้น พฤษภาคม 2565	บรรลุ
เชิงต้นทุน	- ความคุ้มค่าของงบประมาณต่อผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดศูนย์ข้อมูลทรัพยากรและข้อมูลพรรณไม้ที่เก็บรวบรวมได้ ในรูปแบบต่างๆ	-	ได้ศูนย์ข้อมูลทรัพยากรโครงการอพ.สธ. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ 1 ศูนย์ และมีการจัดเก็บข้อมูลพรรณไม้ในรูปแบบต่างๆ	บรรลุ